

СТАНОВИЩЕ

На Дисертационния труд на редовния докторант Иван Славов Теленчев на тема: “Хабитатен избор и модели на поведение при гущери от сем. Anguidae в България“ за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по направление 4.3. Биологически науки (Екология и опазване на екосистемите – Поведенческа екология)

От проф. д-р Даниела Маринова Симеоновска-Николова, катедра Екология и ОПС при Биологическия факултет на СУ, член на научното жури, съгласно Заповед на Ректора на СУ № РД 38-311/10.05.2018 г. и научен ръководител на докторанта

Иван Славов Теленчев завършва бакалавърското си обучение през 2012 г. към катедрата по Екология и ОПС, а през 2014 г. се дипломира като магистър към катедра „Зоология и антропология“ на БФ, СУ с дипломна работа на тема "Хранителен спектър, морфологичен и фосилен анализ на жълтокоремника *Pseudopus apodus* от България", което слага начало на по-нататъшната му работата върху биологията и екологията на този вид. Същата година той печели конкурс за редовен докторант в областта на поведенческата екология на влечугите към катедрата по Екология и ОПС, където продължава изследванията си. В периода 2014-2017 г., по време на работата по докторантурата, Теленчев участва като полеви експерт в редица проекти по Оперативна Програма Околна Среда като “Теренни проучвания на разпространение на видове/Оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – фаза I“; “Устройство и управление на ПП „Странджа“, “Наблюдение, анализ и оценка на смъртността на животинските видове в участъка на път Е-79 (I-1), преминаващ през защитени зони Кресна и Кресна-Илинденци” и в два научно-изследователски проекта, финансирани от фонд Научни изследвания към СУ (в помощ на докторанти), които способстват да надгради екологичните си познания, необходими за разработването на дисертационната тема и за изграждането му като специалист.

Дисертацията на Иван Теленчев представлява иновативно научно изследване върху хабитатните предпочитания и хабитатно използване, модели на активност и стратегии при проучване на нова среда и нов обект, взаимодействие със себеподобни и антихищническо поведение при Европейския змиегущер *Pseudopus apodus*, обикновения *Anguis fragilis* и източния слепок *Anguis colchica*. Направеният литературен обзор по проблема говори за ограничен брой изследвания върху

екологията и поведението на тези видове не само у нас, а в целия им ареал. Затова изясняването на ultimate и proximate факторите, имащи значимост за хабитатните им предпочитания и модели на поведение, а оттук и за тяхното разпространение и пластичност, са от изключителна важност, което определя актуалността и значимостта на настоящия дисертационен труд.

Настоящата дисертация съдържа 146 страници текст с включени 20 таблици, 22 снимки и 21 фигури. Списъкът със цитирана литература включва 172 заглавия, от които 41 са на кирилица и 131 на латиница. Дисертационният труд е написан компетентно. Структуриран е по един утвърден модел, включващ увод, литературен обзор, материал и методи, цел и задачи с научни хипотези, резултати и обсъждане, представени поотделно за Европейския змиегушер и за двата вида слепоци, изводи, литература и приноси. Целта и задачите са ясно представени и изпълнени. Научните хипотези са добре обосновани. В съответствие с изискванията за работа с животни, специално място е отделено на етиката в изследванията. Литературният списък е изчерпателен. От работата личи добрата осведоменост на докторанта по проблема и неговата способност да анализира и интерпретира данните, съчетавайки успешно лабораторни и теренни изследвания, както и използването на мощен статистически анализ. Въз основа на получените резултати докторантът прави 10 добре обосновани извода, които отразяват приносния характер на дисертацията.

Резултатите от проведените изследвания в дисертационния труд разширяват познанията за хабитатните предпочитания и модели на активност на Европейския змиегушер в неговия ареал и дават нова информация за разпространението на двата вида слепоци у нас. Проучванията върху изследователското поведение и реакция към нов обект при обикновения *A. fragilis* и източния слепок *A. colchica* показват поведенческите им стратегии в нова среда и поемането на риск, същевременно разкривайки приликите и разликите между тях. Характеризираният модел на антихищническо поведение, основан върху поведенческия им отговор към миризмата на пепелянката (*Vipera ammodytes*) и усойницата (*Vipera berus*) разширява познанията за стратегиите на гущерите за избягване на потенциални хищници. Не на последно място, проведените първи изследвания върху характера на взаимоотношенията между двата вида слепоци дават дълбочина в разбирането на поведенческите механизми, способстващи съвместното им съществуване в синтопичните местообитания. Повечето

от проведените изследвания са единствените или сред малкото в областта на поведенческата екология на влечугите.

Доказателства за осведомеността на докторанта по въпросите на екологията и поведението на гущерите е представянето на резултатите на редица научни форуми, публикации в списания с IF и участие в проекти. Иван Теленчев има пет статии, две от които са свързани с дисертационния му труд. Едно от тях е в научно списание с IF, реферирано по Scopus. Доказателство за значимостта на резултатите, включени в тези две статии е тяхната цитируемост. До момента по тях има две цитирания в издания, реферирани по Scopus. И в двете публикации по дисертацията Теленчев е първи автор. Докторантът участва също и в един национален и два международни форума - 18^{ти} Европейски Конгрес за Херпетология във Вроцлав, Полша и 5ти Конгрес по Екология в Охрид, Република Македония. Тези участия в научни форуми, публикации и цитирания подчертават значимостта на научните приноси на докторанта и неговата изследователска активност.

Авторефератът, в обем от 48 страници, отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

Заключение

Дисертацията на Иван Теленчев представлява задълбочен научен труд с оригинални научни приноси. Въз основа на представения дисертационен материал и на впечатленията ми от докторанта считам, че дисертационният труд напълно отговаря на ЗРАСРБ, неговия Правилник и покрива критериите за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ за професионално направление - 4.3. „Биологически науки”. Оценявам положително дисертационния труд и убедено настоявам присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Иван Славов Теленчев по професионално направление 4.3. Биологически науки (Екология и опазване на екосистемите – Поведенческа екология).

Подпис:

Проф. д-р Д. Симеоновска-Николова

18.06.2018 г.